

Diagnostika a léčba pneumonie v dětském věku

Pediatrická klinika, 2. LF UK a FN Motol

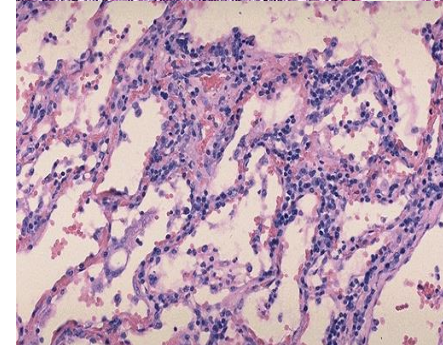
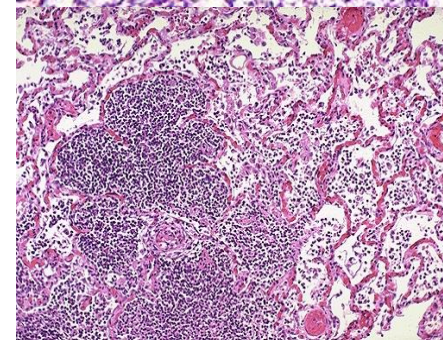
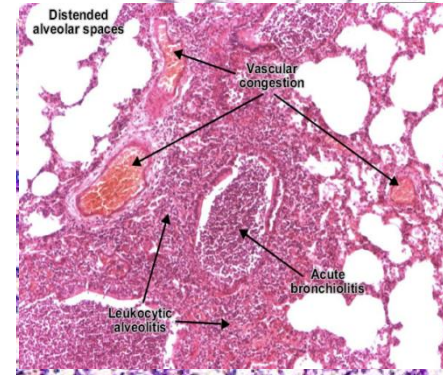
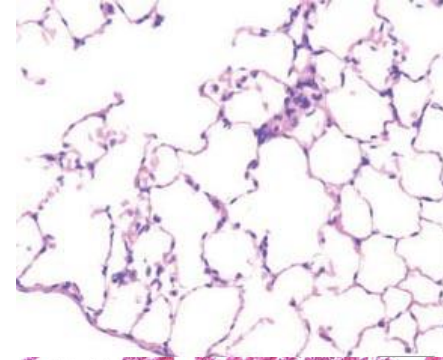
Praha

Prezentace je určena pouze pro samostudium a nesmí být dále šířena.

Definice pneumonie

Infekce plicního parenchymu spojená se zánětem, vyvolaná různými patogeny.

- **Bronchopneumonie** – zánět postupující z bronchiálního stromu do přilehlého parenchymu
- **Lobární / segmentární pneumonie**- intraalveolární zánět se zánětlivým celulárním exsudátem.
- **Intersticiální pneumonie**- intersticiální zánět poškozující intersticiální buňky alveolární stěny.

Definice pneumonie

Klinická + RTG

- febrilní onemocnění s kašlem, tachypnoí, respirační tísní, poslechovými chrůpky
- na RTG hrudníku infiltráty v plicní tkáni event. změny na pleuře

Epidemiologie

Incidence pneumonie za rok u dětí do 5 let

- celosvětově **155 milionů**
- V EU **3 miliony**
- V ČR cca **30 000**
- 7-13 % dětí s pneumonií vyžaduje hospitalizaci
- **3000 / rok** v ČR
- 7. nejčastější příčina hospitalizace dětí

PNEUMONIE – MOŽNÉ PATOGENY

Komunitní pneumonie

Nozokomiální pneumonie

aspirační

Obligátní anaeroby
Fusobacterium spp.
Bacteroides spp.
Prevotella spp.
Fakultativní aeroby
S. pneumoniae

alkoholici, bezdomovci

S.pneumoniae
K.pneumoniae
M.tuberculosis

dosud zdraví

S.pneumoniae
M.pneumoniae
C.pneumoniae
Influenza
RSV

HIV

CMV
Pneumocystis
jirovci
Mycobacterium
spp.

imunokompromitovaní

CMV, Aspergillus
Mucor, Candida,
Nocardia
M. tuberculosis

aspirace

Obligátní anaeroby
Fusobacterium spp.
Bacteroides spp.
Prevotella spp.
Fakultativní aeroby
S. pneumoniae

předchozí respirační onemocnění

CF

S.aureus
P.aeruginosa

Virové onem

S.pneumoniae
S.aureus
H.influenzae

CHOPN

S. pneumoniae
H. influenzae

profesní expozice

stavebnictví
chladicí věže,
klimatizace
L.pneumophilla

prac.
jatek,
farmáři,
veterináři
C. burnetti
Brucella
Y.pestis

dovozci kožešin třídači vlny

C. burnetti
B.anthraxis

expozice zvířatům

Ptáci

H.capsulatum
C.psittaci

ovce, dobytek

C.Burnetti
Brucella

netopýři

H. capsulatum

cestovatelé

Hotely, klimatizace

L. pneumophilla

JZ USA

Coccidioides
immitis

Mississippi

H. capsulatum

JZ USA

Blastomyces
dermatitidis

JV Asie, Guam, Austrálie, S.Amerika

Burkholderia pseudomallei
Paracoccidioides
brasiliensis

UPV

G-bakterie
P. aeruginosa
Klebsiella
Serratia

Klasifikace pneumonie

- Podle závažnosti
- Podle typu postižení
- Podle etiologie
- Podle souvislosti s hospitalizací

Klasifikace podle klinického obrazu, typu postižení a pravděpodobné etiologie

Lobární, segmentární („typická“) – pneumokok a další bakterie
náhlý začátek horečky, suchý, ale i produktivní kašel, pleurální
bolest, ohraničené zánětlivé postižení zejména plicních
sklípků

Intersticiální pneumonie („atypická“) – viry, mykoplasma apod.
pozvolný nástup, suchý kašel, mimoplicní chřipkovité (flu-like)
příznaky, diskrepance mezi minim. fyzikálním a velkým RTG
nálezem

Klasifikace pneumonie

■ Komunitní pneumonie

■ Community acquired pneumonia (CAP)

- vzniklá mimo nemocnici nebo diagnostikována do **48 hodin** po přijetí u osob, které v předchozích **14** dnech nebyly hospitalizovány nebo nepobývaly v ústavech apod.

■ Nozokomiální pneumonie

- komplikace jiných onemocnění, intenzivní péče (ventilátorová pneumonie)

■ Jiné

- aspirační, chemická, eozinofilní...

Rizikové skupiny

■ **Imunodeficitní jedinci**

imunodeficit „fyziologický“ - kojenci a batolata

imunodeficity primární (vzácné)

imunodeficity sekundární (častější)

- malnutrice

- HIV

- renální insuficience

- diabetes mellitus

- splenektomie (pneumokok!!!)

- imunosuprese iatrogenní

- ztráty imunoglobulinů, dřeňový útlum

■ **Chronická onemocnění respiračního traktu**

■ **Neurologická onemocnění (snížená účinnost ventilace)**

■ **Vyšší riziko komplikací**

■ **Lépe včas hospitalizovat, aktivnější léčba**

Klinický obraz pneumonie

- většinou rychle se rozvíjející příznaky respiračního onemocnění:
  - kašel
  - horečka
  - poslechový nález (oslabení, trubicové, chrůpky, rachoty)
  - tachypnoe
  - dyspnoe

bolest na hrudi x bolesti břicha (l.dx. může až imitovat appendicitidu)
zvracení při kašli i bez něj, meningeální syndrom při horečce,
schvácenost, nechutenství

Diagnóza pneumonie klinická

Rychle se rozvíjející příznaky respiračního onemocnění:

tachypnoe

dyspnoe

horečka

kašel

poslechový nález

Laboratorní vyšetření napomáhající klinické diagnostice pneumonie

- saturace O₂
- FW, CRP, KO+dif, prokalcitonin (jen za hospitalizace)
- biochemismus vnitřního prostředí
- krevní plyny
- u septického stavu koagulace

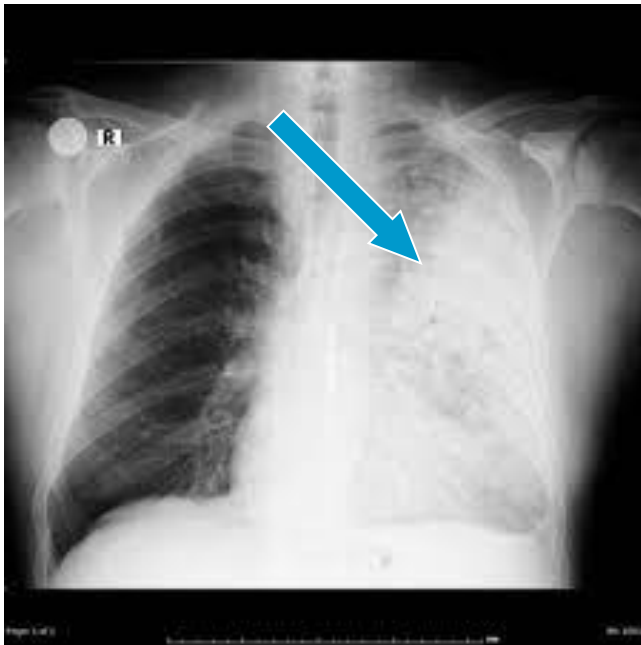

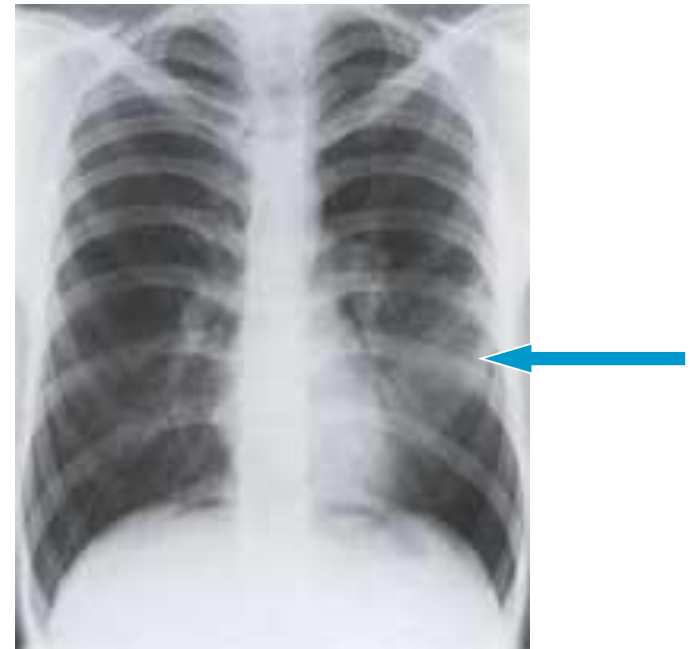
RTG diagnóza pneumonie

Zadopřední skiagram hrudníku (event. bočný)

Provedení RTG u ambulantně léčených pacientů
ale neovlivní prognózu ani léčbu

Klasická lobární pneumonie

**Virová pneumonie sin.
parakardiálně, mléčné zastínění**

Indikace RTG

- Klinická dg. pneumonie + neodpovídá na standardní ambulantní léčbu
  - Závažný stav, zánětlivé parametry - CRP, leukocytóza, FW
  - Aspirace?
  - Komplikace?
  - TBC?
-
- „fever of no focus“ – až 26 % má pneumonii (čili RTG plic patří do dif. dg. horečky)

RTG nález může chybět

- Na úplném počátku onemocnění
- Při významné dehydrataci
- Při leukopenii, agranulocytose
- Při infiltraci v retrokardiální oblasti (přehlédnuto)

Indikace UZ a CT vyšetření

Ultrazvuk

Stanovení kvality a velikosti výpotku

Sledování atelektázy

CT vyšetření

Při komplikovaných pneumoniích s podezřením na rozpad, absces, vrozenou anomálii

Klasifikace pneumonie podle závažnosti (WHO)

Lehká	kašel bez tachypnoe a zatahování, s rýmou, faryngitidou
Středně těžká	kašel a tachypnoe bez zatahování
Tachypnoe	0-2m. od 60/min 2-12m. od 50/min 1-5 let od 40/min 6-8 let od 30/min
Těžká	kašel a zatahování nebo neschopnost pít nebo klidový stridor

Indikace hospitalizace

Věk pod 2 měsíce

Rizikové stavy

Respirační tíseň (významná tachypnoe, zatahování)

Cyanóza

Porucha příjmu tekutin

Saturace Hb pod 93 %

Alterace stavu

Non-compliance rodiny dítěte

Selhání ambulantní léčby

Etiologická diagnostika

■ Anamnéza

věk !!!!

perinatální průběh

očkování

pobyt v hromadném zařízení

epidemiologická anamnéza

kontakt s infekcí, zvířaty

cestovatelská anamnéza

Etiologie podle věku

- **Novorozenci** *S. agalactiae, E. coli, Listeria monocytogenes*
Kl. pneumoniae + nozokomiální patogeny
- **Kojenci, batolata a děti do 5 let**
RS virus, Parainfluenza 1-3, Adenoviry, Influenza,
S. pneumoniae
- **Nad 5 let** *S. pneumoniae,*
M. pneumoniae, (Ch. pneumoniae)

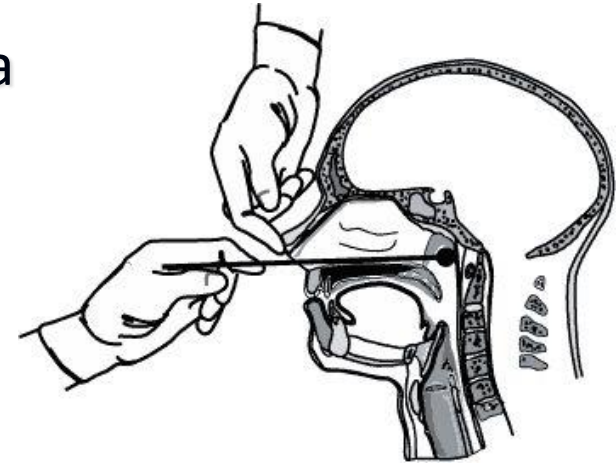
Odběry materiálu

Před nasazením antibiotik

Nemá význam odebírat běžný výtěr z nosu a krku

Význam má pouze:

- hemokultura
- kultivace a mikroskopie sputa, sekretu DCD (cough swab), event. pleurálního punktátu
- přímý průkaz z nasopharyngeálního sekretu – viry, atypická agens (PCR, imunofluorescence, antigen)
- antigen v moči – pneumokok (?), legionella
- sérologie (pouze párové sérum)

Léčba pneumonie

- Ambulantní léčba - lehké formy pneumonie
  - děti < 2 roky s mírnými respiračními příznaky – lze vyčkat s ATB a zajistit časnou kontrolu (24-48 hod)
- amoxicillin – první volba pro lehkou bakteriální CAP u dětí (očkovaných, bez přidružených patologií)
- dávka: 90 mg/kg/den ve 2-3 dávkách
- doba podání: 7-10 dní
- kortikosteroidy nepodávat (zvyšují riziko selhání léčby)

Léčba „atypické“ pneumonie

Příznaky:

- věk > 5 let
- delší anamnéza obtíží (5-7 dní)
- mírnější průběh, nespecifické příznaky (bolesti svalů, kloubů...)
- bez ložiskového plicního nálezu
- bronchospasmus, wheezing

Léčba: Clarithromycin 15 mg/kg/den ve 2 dávkách na 14-21 dní

a) přidat k amoxicilinu – „podezřelá klinika“

b) samotný makrolid – „odpovídající klinika“, potvrzená dg.

Léčba pneumonie

Hospitalizace – těžké a komplikované pneumonie

- Penicilin G – první volba parenterálního ATB
  - dávka: 200-300 tis. IU/kg/den ve 4-6 dávkách
  - délka podání: 10-14 dní
- Ampicilin – 150-400 mg/kg/den ve 3-4 dávkách (alternativa se širším spektrem)
- Cefotaxim, cefuroxim, ceftriaxone
  - ATB i.v. vždy při intoleranci p.o., dehydrataci, známkách sepse, u ostatních možno zvážit p.o.
  - přechod z i.v. na p.o. – dle reakce na léčbu, obvykle po 2-3 dnech, po jasném poklesu zánětu a zlepšení stavu

Kortikosteroidy - nedostatek validních dat, zvážit u pneumonie s obstrukční složkou, těžké mykoplasmové pneumonie, pleuritidy s výpotkem, atelektázy

Léčba pneumonie

Propuštění do domácí péče

- ústup horeček (zlepšená teplotní křivka v posledních 12-24 hod)
- saturace $> 92\%$ bez O_2 po 12-24 hod - obecné doporučení pro infekce dolních cest dýchacích
- plný ústup tachypnoe a dyspnoe
- adekvátní příjem tekutin, tolerují ATB p.o. (alespoň první dávka v nemocnici)
- zlepšení chuti k jídlu, úrovně aktivity dítěte, normalizace stavu vědomí

Kontrolní skiagram hrudníku

- Není nezbytný u menších nekomplikovaných nálezů
- podezření na selhání léčby – ihned
- podezření na komplikace – ihned
- atelektáza (ne pouhá atelektatická složka), okrouhlé ložisko – snímek po ukončení léčby a kontroly podle stavu do úpravy k normě

Komplikace

Pomýšlet když po 48 hod. nedojde k zlepšení stavu a pacient je stále febrilní

Pleurální výpotek – serózní, empyém

Atelektáza

Plicní absces, rozpad vzácnější

Respirační insuficience

Sepse – diseminace infekce (artritida, otitida, nefritida, endokarditida, meningitida)

Podpůrná léčba a rekonvalescence

Oxygenoterapie

Antipyretika, analgetika

Dostatečný příjem tekutin, kalorií, vitamínů

Bronchodilatancia u pacientů s bronchiální hyperreaktivitou

Mukolytika, inhalace, dechová rehabilitace – kde je atelektáza

Kortikosteroidy při atelektáze, pleurálním výpotku

Důležitá je rekonvalescence min. 14 dní ale i více než 2 měsíce

S odstupem vyšetření plicních funkcí

Prevence

Zábrana pasivnímu kouření

Omezení návštěvy kolektivních zařízení

Očkování proti pneumokoku, hemofilu, pertussi, morbillám (není již povinné TBC)

U rizikových: očkování proti chřipce

Správná volba antibiotik a jejich dávky

Opakované pneumonie

Příčinou často lokální průduškové či plicní abnormality.

Obstrukce - cizí těleso, uzliny, tumor

Chronický zánět, bronchiektazie

Neuromuskulární onemocnění

Aspirace – poruchy polykání, EER, TEF

Poruchy obranyschopnosti

Imunodeficience – protilátkové poruchy, funkční deficity,
kombinované defekty imunity

PCD

Kontakt

Pro případné dotazy, nejasnosti a dotazy:

petr.pohunek@LFMotel.cuni.cz